СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК LVIII. Ч. 127. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 3-го ЧЕРВНЯ 1950. — No. 127. JERSEY CITY and NEW YORK, SATURDAY, JUNE 3, 1950. VOL. LVIII.

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ в Злуч. Дер. Америки СІМ ЦЕНТІВ Закордоном — Тел. „Свободи": BErgen 4-0807, 4-0237 — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 — FIVE CENTS in the U. S. of America SEVEN CENTS Elsewhere

ПРЕЗИДЕНТ ЗА ДАЛЬШИЙ ПРИДІЛ НА ОБОРОНУ ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН

Вашингтон, 1 червня. — Президент Труман віднісся до Конгресу з жаданням подбати за дальші фонди в сумі $1,222,500,000 на озброєння европейських країн і на допомогу у їх змаганні відбити похід „комуністичного імперіялізму". Тому, що це пильна справа, Конгрес почне переслухання над доманганям президента негайно і то окремо в сенатській, а окремо в палатній комісії закордонних справ.

Хоч про намір президента знали конгресові кола вже перед тижнем, то все таки жадання заскочило їх своєю швидкістю. Воно передане Конгресові в двох документах: Один, це формальне послання. У ньому Труман твердить, що тривалий мир можна осягнути тільки тоді, коли вільні нації посилять себе до тої міри, що будуть у спроможності опертися комуністичному імперіялізмові. Другий документ це обємистий звіт з дотеперішніх осягів і майбутніх виглядів на осяги на підставі шостимісячного діяння пляну взаємної оборони У звіті президент вичислив кількість матеріяльної допомоги для озброєння країн з Атлантійського Пакту від 6 жовтня 1949 р. Ця допомога, каже президент, була потрібна з огляду на затії Росії в Обєднаних Державах і на використання атомової сили для своїх збровнь. Президент остеріг Конгрес, що проблема забезпеки є всесвітною справою, бо „Совєтський Союз завзявся на знищення демократії і всього того, що демократія репрезентує; Росія теж веде завзяту боротьбу за переміну всього вільного світу на світ невільників". Труман вірить, що в теперішній стадії мир забезпечений більше ніж за минулих пять років.

СІМ РЕСПУБЛІКАНСЬКИХ СЕНАТОРІВ ЗА СПИНЕННЯ ОЧОРНЮВАННЯ.

Сім республіканських сенаторів під проводом сенатора Маргарети Чейс Смит зі стейту Мейн, оприлюднили „декларацію сумління", в якій з однаковим негодуванням таврують як республіканську тактику очорнювання демократичних противників в уряді так теж і легковаження комуністичної небезпеки демократами у нутрі країни. Вони складають на адміністрацію Трумана відповідальність за викликання замішання, яке, на їх думку, „загрожує безпеченству і стійкості" Злучених Держав. Сенатори кажуть, що республіканці можуть найти багато справжніх закидів на адміністрацію Трумана для вжитку перед виборами і не треба братися за очорнювання.

ПОДАТКОВІ ВИКАЗИ БУДУТЬ ВЖИТІ ПРОТИ ГАЗАРДОВИХ ГРАЧІВ.

Вашингтон. — През. Труман згодився на провірку податкових виказів осіб, обвинувачених в гемблерстві, щоб дістати доказовий матеріял їхніх справжніх приходів. Доступ до виказів та інших федеральних документів матиме сенатська слідча комісія. Ці викази можуть послужити підставою до засудів за невиплачення податків від рекітірських зисків.

ВИКЛЮЧИЛИ „ЛІВУ" УЧИТЕЛЬСЬКУ ЮНІЮ ВІД ЗАСТУПНИЦТВА.

Ню Йорк. — Міська Шкільна Рада відмовила признання від. 555 Юнії Прилюдних Робітників на цій підставі, що матірню організацію усунено з Конгресу Індустріяльних Організацій. Від. 555 організує учителів і нараховує 3,5000 членів. Шкільна Рада усунула з учительських становищ вісім учителів, членів цеї юнії, за прокомуністичне становище, а тепер відмовляє юнії права заступатися за усуненими учителями під замітом, що сама юнія не є льояльна.

КОНҐРЕС У ПОВНІЙ ЗГОДІ НАД НОВИМ ІМІҐРАЦІЙНИМ ЗАКОНОМ.

Переговори на конференції обох конґресових палат в справі узгіднення постанов нового іміґраційного закону увінчалися повним „успіхом і тепер тільки питання кількох днів, коли цей законопроєкт буде ухвалений в однозвучній редакції обома палатами. Провідники передбачують, що закон буде ухвалений найближчого тижня та переданий Білому Домові до остаточного уформлення й президентового підпису.

ПРОДОВЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ ЗАБОРОЛОМ ПРОТИ КОМУНІЗМУ.

Секретар оборони Луї Джансон за підтримкою військових провідників звернувся до сенату за продовженням на дальших три роки теперішнього закону про обовязкову військову службу. Як арґументу для такої ухвали вжив Джансон висловy, що „це є мінімальна готовість, яку ми мусимо мати". Це теж буде повідомленням для світу, що Америка стоїть по стороні загрожених народів проти комунізму і має намір зберегти мир.

ВИЗНАЧНИЙ АДВОКАТ ОБОРОНЦЕМ ГОЛДА.

Филаделфія. — Джан Д. М. Гемилтон, колишній предсідник Краєвого республіканського Комітету, прийняв оборону Гері Голда, арештованого як спільника англійського шпигача атомових тайн, д-ра Клявза Фукса. Суддя Джеймс П. Мек-Гренері, який затримав Голда під запорукою у висоті $100,000, назначив ще другого оборонця з уряду, а це Авґуста С. Баларда, який працює в канцелярії Гемилтона. Голд мав сказати, що він хоче допомогти американському урядові довідатися про всю правду в справі видачі атомових тайн.

ЮНІЯ ДОМАГАЄТЬСЯ ПЛАТНІ ПРИ ВІДПРАВІ.

Атлантик Сіті. — Міжнародна Юнія Робітників Жіночого Одягу, приналежна до Американської Федерації Праці, ухвалила уповажнити свій уряд до піднятти кампанії за признання робітникам якоїсь грошевої суми як „відправи" при покиданні роботи.

НАУКОВЦІ ПРИГОТОВЛЯЮТЬСЯ ДО ЗНИЩЕННЯ ЗАЛІЗНОЇ ЗАСЛОНИ У ПЯТИ РОКАХ

Ню Йорк, 1 червня. — У Центрі Студій Середньої Европи (Mid European Studies Center), приміщенім під ч. 154 при Іст 64 вулиці в Ню Йорку, складають плян використання талантів науковців і політичних діячів, прогнаних із Східної Европи. Група таких людей перевела вже провірку політичного, економічного й культурного стану країн, положених поза Залізною Заслоною. Інформації, призбирані у такий спосіб, будуть використані „дипломатами світу", які матимуть до діла з тими країнами.

Один з важних проєктів Центра оприлюднив уже А. Берлі. Дальші праці йдуть під спільною опікою Карнеґі Фундації для Міжнародного Миру, університету Ню Йорк і Краєвого Комітету для Вільної Европи. Виґнанці з тих країн будуть працювати разом з американцями над цілими серіями з ділянки політичних, економічних і суспільних студій. Все те буде оприлюднене впродовж трьох років. Досі 12 виґнанців з країн зпоза Залізної Заслони працюють в Конґресовій Бібліотеці. Адольф Берлі, колишній асистент секретаря стейту, каже, що ціллю Центра є „допомогти в утриманні великих інтелектуальних традицій і культурної спадщини країн під Залізною Заслоною". Допомога буде дана в такий спосіб, щоб науковці з тих країн мали місце для скоординування своїх праць.

Головою Краєвого Комітету Вільної Европи є Йосиф С. Гру, колишній амбасадор до Японії. Він каже, що виґнанцям уже забезпечено фонди на довготривалу працю. Одною з більших цілей праці Центра є приготовити всі факти на час, коли Залізна Заслона буде продерта, а це може статися впродовж пяти років. Досі є зайнятих у Центрі 60 осіб.

НАЗНАЧЕНИЙ КОМАНДАНТ ОБОРОНИ АЛЯСКИ

Вашингтон. — Президент Труман назначив ген. майора Вилєма Е. Кепнера новим командантом військової оборони Аляски. Тепер він є приділений до повітряної служби. Командант Аляски є „екзекутивним аґентом" для військової установи, приналежної до Спільного Штабу Голов і як такий управляє діяннями усіх трьох ділянок оборони. Ген. Кепнер має 57 літ. У 1946 р. він був командантом повітряних сил підчас проб з атомовою бомбою на Бікіні. Він обійме команду в липні б. р.

КАНАДА РОЗБУДОВУЄ ОСЕРЕДОК СВІТОВОГО ЛЕТУНСТВА

Монтреал, Квебек. — Канада відкрила першу станицю Світового Летунського Осередку, який має коштувати $50,000,000. При відкритті були приявні представники уряду і учасники 12-річної конференції Північно - Американського Товариства Письменників про Летунські Справи. Станицю побудували інженери з підприємства Канадіян Нешенел Рейлвей, яке постачило фонди на цю ціль.

СУДЯТЬ КОМУНО - ПАРТИЗАНСЬКИХ ПРОВІДНИКІВ В ЮГОСЛАВІЇ

Београд, 2 червня. В Юґославії ще в живій пам'яті є засуд на смерть режимом Тіта великого національно - партизанського провідника і героя Дражі Михайловича, як тепер знову судять двох партизанських лідерів, але вже з того самого комуністичного табору, з якого вийшов маршалом і сам Тіто. Перед судом відповідають за найвищу зраду і змову генерал комуністичних партизанів під час війни, Бранко Петріцевіч, та полковник тих партизанів, Владо Дапцевіч. Обох їх зловлено на румунському кордоні під час спроби втечі до Москви ще в 1948 році, на кілька тижнів перед остаточним вибухом бунту Тіта. Від того часу вони були ув'язнені. Третій їх спільник, ген. Арсо Иованович, що був шефом штабу комуністичної партизанської армії Тіта під час війни, був застрілений на кордоні під час спроби втечі. Акт обвинувачення закидує їм, що вони втікали до Москви, щоб там організувати рух проти Тіта.

КОНКРЕТИЗУЄТЬСЯ СПРАВА ЛІТНЬОЇ ОСЕЛІ

Ню Йорк, 2. червня. — Організаційний Комітет Літніх Оселі продовжує свою інтензивну працю для переведення в життя свого великого задуму, щоби запевнити нашій дітворі та молоді здорове і корисне переведення літніх вакацій. Не зважаючи на те, що справа натрапляє на цілий ряд труднощів, головно з огляду на потребу більших фондів, вона все ж таки поступово конкретизується і Комітет не втрачає надії, що її можна буде у відповідній формі здійснити ще, можливо, цього року. Доказом великого зацікавлення та зрозуміння цеї справи серед нашого загалу, може служити факт, що вже на перший заклик в справі збірки фондів на ту ціль відгукнулося насамперед Т-во Українська Єдність, надсилаючи пожертву в сумі дол. 100, та деклярyючи дальших $500, як тільки яке інше товариство дорівняє цьому та дасть бодай по одному доляру за кожного свого члена. „Барометром" можливостей здійснення цього великого задуму щодо Оселі вважатиметься велике громадське віче, скликане Комітетом на наступну суботу, дня 10. червня, в залі Стайвезант Гай Скул, при 15-тій вулиці в год. 7-мій ввечір.

ЗІРВАННЯ СТОСУНКІВ З АМЕРИКОЮ ЦІЛЛЮ ПРОЦЕСУ В ПРАЗІ

Франкфурт, Німеччина, 2 червня. Дана Адамс Шмідт, кореспондент Ню Йорк Таймс в Празі, що згаданий в акті обвинувачення в теперішньому процесі в Празі як один з тих західних представників, які на спілку з чехами намагалися повалити комуністичний режим в тій країні, твердить, що ціла судова комедія в Празі має дві основні мети: „виправдати" комуністичний переворот в лютому 1948 року та створити передумови для зірвання дипломатичних стосунків зі Злученими Державами і іншими західними країнами. Шмідт виїхав з Праги напередодні процесу та безпосередньо перед комуністичним намаганням заарештувати його. Він стверджує, що цей процес, в якому 13 визначних чехів відповідає за „зраду", „шпигунство" і „змову" повалити комуністичний режим, є найбільшою судово-пропаґандивною комедією, будь-коли відомою в Чехословаччині. На виразну інтенцію використати цей процес для зірвання дипломатичних стосунків зі Заходом вказує факт поіменного названня в акті обвинувачення колишніх амбасадорів Злучених Держав Британії, Франції та інших західних країн.

СОВЄТСЬКА ПРОПАҐАНДА ЗАБРЕХАЛАСЯ З „ВНУКАМИ" РОБЕСОНА

Москва, 2 червня. Совєтська „Літературная Газета" написала, що внуки відомого американського „лівого" співака-ниґра Робесона студіюють в Москві та мають велику увагу серед своїх шкільних товаришів. Робесон, що тепер перебуває в Лондоні, мусів не тільки це заперечити, але ствердити, що він ще взагалі внуків не має.

СОВЄТСЬКИЙ „ГЕРОЇ" ПРО „ПЕРЕМОГУ" НАД ПРАЙВЕТІРОМ

Берлін, 2 червня. Місцева про-західна німецька газета „Нос Цайтунг" стверджує, що під час недільного з'їзду німецької комуністичної молоді один з большевицьких „героїв" на підпитку признався до „першої перемоги" над безборонним американським літаком Прайветором, що його недавно збито над Балтиком. Голова комуно-німецької „Гітлер - Юґенд", Ерік Гонекер, мав піднести чарку водки та випити „на здоров'я" совєтського пілота Олексія Мерессва, виголошуючи такий тост: „Хай з усіми американськими летунами станеться те, що сталося зі залогою Прайветора". Мерессв, що вважається совєтським „героєм" та який вже був на підпитку, відповів: „Да, це була перша повітряна перемога над американцями".

БОЖЕВІЛЛЯ БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ПРОПАҐАНДИ

Лондон, 2. червня. Совєтське агентство ТАСС передає з Варшави повідомлення польського міністерства хліборобства про „інвазію" на Польщу „розкинених американськими літаками над Східною Німеччиною колорадських жуків". Вони мали масово появитися головно в Познанщині. Большевицька пропаґанда бреше, мовляв, американці розсіяли цих шкідників по полях та що при допомозі жуків Америка хоче знищити „народні демократії".

ЯПОНІЯ ПРОПОНУЄ „СЕПАРАТНИЙ МИР" ЗІ ЗАХІДНИМИ АЛІЯНТАМИ

Токіо, 2. червня. — Японський уряд в офіційному бюлетені міністерства закордонних справ повідомив вчора, що він готовий підписати мировий договір з будь-якою з аліянтських країн, що визнає незалежність Японії. Заяву проголошено напередодні виборів, які відбудуться в найближчу неділю та головною проблемою яких є власне справи сепаратного договору зі західними аліянтами, — або загального договору, включно зі Совєтським Союзом і комуністичним Китаєм. В урядовому повідомленні сказано, що „загальний мировий договір є тим, чого кожній собі бажає", але рівночасно стверджується, що „розбіжності між Злученими Державами і Совєтським Союзом, які зупиняють такий договір, не є відповідальністю Японії" і тому вона готова на договір зі західними аліянтами, без огляду на становище Совєтів. Подібне становище вже раніше заяв премієр Шіґеру Иошіда. Теперішню офіціяльну заяву уряду вважається теж японською відповіддю на подію в Меморільному Дні, коли то японські комуністичні демонстранти обкидали камінням п'ятьох американських вояків, що було першим того роду явним виступом проти американців від часу окупації. В коментарах японської преси підкреслюється, що таке становище японського уряду є рівночасно признанням всіх тих добродійств миру, що їх зазнала Японія під час американської окупації, хоча і без формального мирового договору.

АМЕРИКАНСЬКА ДОПОМОГА ПЛЯНОВІ ШУМАНА НЕ Є ВИКЛЮЧЕНА

Женева, 2. червня. — З авторитетних джерел адміністрації Пляну Маршала тут заявляють, що передбачена цим пляном загальна американська допомога европейським країнам „не є виключена" теж для здійснення пляну Шумана, що передбачує координацію німецької і французької та інших вугільної і стальної індустрій. Цим підкреслюється серіозність американського ставлення до цього пляну, що його уважається „кроком дальше" в усіх дотеперішних намаганях всебічної співпраці та об'єднанні европейських країн в обличчі большевицької загрози.

МОЖЛИВІСТЬ АРЕШТУ КОМУНІСТИЧНИХ ПРОВІДНИКІВ В ЗАХІДНІЙ НІМЕЧЧИНІ

Бонн, 2. червня. — Західно-німецький уряд рішив вчора повести основні дохоження в справі схоплення комуністичного члена західно-німецького парляменту, Курта Мюлера, що нагло опинився в тюрмі в совєтській зоні під закидом шпигунства в користь західних аліянтів. Стверджується, що слідство може в результаті довести до виарештування комуністичних провідників в Західній Німеччині під закидом людоловства або допомоги в ньому. Мюлер таємничо зник зі свого дому в Гановері, в британській зоні, і тільки опісля стверджено, що він находиться в совєтській в'язниці. Західно-німецький уряд вже від деякого часу розглядав можливість заборони комуністичної партії. Виарештування комуністичних лідерів під закидом цього конкретного злочину людолюбства могло б хвилево заступити необхідність закону про заборону партії.

СОВЄТСЬКІ КОМУНІКАЦІЙНІ РЕПРЕСІЇ В НІМЕЧЧИНІ

Берлін, 2. червня. — Совєтські окупаційні власті почали вчора робити труднощі в комунікаційному коловому русі між західною Німеччиною і Берліном, вияснюючи, що це є відплатою за події в Гельмштед і Лібек, де західно-німецькі власті вимагали полагодження законних формальностей при повороті комуністичної молоді з Берліна, де вона брала участь в манифестації. Через переходні пункти зі заходу до Берліна — совєтські власті звичайно пропускають по 15 машин на годину, а вчора цей рух обмежили тільки до одного автомобіля в тому самому часі. За кілька годин вже велика кількість вантажних і пасажирських автомобілів стояла в черзі, очікуючи совєтського пропуску.

ТРИ НОВІ ВОЄВІДСТВА В ПОЛЬЩІ

Варшава, 2. червня. — Не зважаючи на факт, що німецько-польські кордони ще не є остаточно встановлені з огляду на те, що ще немає мирового договору, комуно-польський уряд вже поспішився встановити три нові воєвідства на новоприлучених колишніх німецьких територіях. Створено нові воєвідства: Кошалінське, Зельоногурське і Опольське. — Рівночасно рішено перемінити назви воєвідства Шлеського на Катовіцьке і Поморського на Бидгоське.

ГРЕЦЬКІ МІНІСТРИ В ДОРОЗІ ДО ПАРИЖА

Атени, 2. червня. — Вчора вилетів до Парижа новий грецький премієр і міністер закордонних справ, ген. Плястірас, щоб взяти участь в нарадах Ради Пляну Маршала, якими він цим разом має проводити. Разом з ним виїхав міністер координації, Емануель Цудерос.

СОВЄТИ ВИЙШЛИ З ПРОТЕКТОРАТНОЇ РАДИ

Лейк Сoксес, 2. червня. — Представник Совєтського Союзу вчора демонстративно вийшов зі засідання Протекторатної Ради Об'єднаних Націй, протестуючи в той спосіб проти приявности там національно-китайського представника. Рада продовжувала свою сесію, не зважаючи на цю чергову совєтську демонстрацію.

ТРИГВЕ ЛІ ПРИГОТОВЛЯЄ ЗВІДОМЛЕННЯ ПРО СВОЮ ПОЇЗДКУ

Лейк Соксес, 2. червня. — Генеральний секретар Об'єднаних Націй, Тригве Лі, приготовляє для членів Ради Безпеки подрібне звідомлення про свою останню поїздку до Москви, Парижу і Лондону в справі провірки можливостей закінчення „холодної війни". Звідомлення мало б бути готове і передане вже наступного тижня.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sunday, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Ситі і закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$ 5.25	Six months	$ 5.25
На три місяці	$ 2.75	Three months	$ 2.75
Число з понеділка (з англійською частиною):		Monday's issue (the Ukrainian Weekly, English language supplement):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

Кожна зміна адреси коштує 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

ПОСИЛЕННЯ СПІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Заки обговоримо звіт секретаря стейту, Діна Ачесона, з його поїздки до Европи, який він зложив перед збором сенаторів і конґресменів, хочемо звернути увагу на важний факт. Ачесонові ставляли по доповіді питання у спосіб, який подібний до критики і запитів міністра закордонних справ в европейських парляментах. Такого досі в Америці не було. Подібних перемін є вже більше. Вони змагають до одного демократичного світу, а теж вказують на велику відповідальність, яка спадає в нинішних грізних часах на президента, уряд і цілий нарід. Тому саме президент і уряд відчувають потребу постійного контакту з представниками нації, як і з цілою нацією, щоб за кожним політичним потягненням мати за собою Конґрес і загал населення. Що часи грізні, можна пізнати хочби з останнього звідомлення Джорджа Ґелопа, директора Американського Інституту Публичної Опінії, про страх населення країни перед новою війною. Ґелоп звідомляє, що війна стала сьогодні найважнішою проблемою та що більшість населення переконана, що найдалі до 5 років Совєти таки війну спровокують.

В таких грізних обставинах не диво, що ціла промова Ачесона у Конґресі оберталась назагал біля одної й тої самої теми: спільної оборони перед нападом. Ачесон вірить, що мир у цьому моменті ще не є настільки загрожений, щоб уже завтра вибухла війна, але ціллю його поїздки до Европи була підготовка на випадок війни. По розмовах з міністрами закордонних справ Великої Британії й Франції, та по нарадах у Лондоні й Парижі з представниками інших демократій, Ачесон запевняв Конґрес та „нарід Злучених Держав", що Америка та країни обняті Атлантійським Пактом „є на правильній дорозі" і „знають, до чого прямують".

Як на секретаря стейту, сказано багато, хоч сам Ачесон заявив, що в цьому нема нічого сензаційного. До того не такий то час, щоб Ачесон розповів це, що могло б бути сензацією. Він обмежився тільки до ширшого виясненя нового „революційного" міжнародного терміну, про який ще нераз почуємо. Це мова про обєднання Північно-Атлантійської спільноти на „принципі збалансованих колективних сил". Над тим радили в Парижі й Лондоні й щодо цього усі погодились. Простою мовою це посилення спільної оборони перед агресією Совєтської Росії. Ачесон розраховує, що скріплення демократій та мілітарної оборони заставить Кремль здержатись від дальших агресій. Одначе Артур Крок, найспосібніший політичний коментатор, згадуючи за це, ставить дуже розумне питання: „Але на як довго?" Таке саме питання поставили б Ачесонові цілком певно всі ті, що визнаються хоч трохи на ходах московсько-большевицького імперіялізму.

Ачесон твердить, що його місія мала на цілі — мир, тривкий мир, не „апізерський" і такий, що підбиває народи, але мир з вільними народами. Та такого миру Злучені Держави не осягнуть так довго, поки не прийде кінець московсько-большевицькій диктатурі, московському імперіялізмові та комуністичній агресії. Чи Ачесон це вже розуміє, певно й досі не знати. Певне тільки те, що він розбудовує оборону на випадок війни з Совєтською Росією.

Проти „Нового Мюнхену"

Заки ще генеральний секретар Обєднаних Держав, Триґве Лі, повернувся до головної кватири цієї організації після своєї „Місії до Москви", сповіщали европейські телеграми, що він має якесь послання від самого Сталіна. Розмова секретаря Лі з президентом Труманом, яку він мав після свого повороту і зараз по відвідинах президента секретарем стейту Діном Ачесоном, не була оприлюднена, акі не появився ніякий комунікат з неї. Тільки втаємничені в такі справи вашингтонські кореспонденти виявили, що президент підчас розмови з Лі ствердив, що Совети, а не Злучені Держави відповідальні за паралїжування праці Обєднаних Держав. З оцеї завваги виходило б, що секретар Лі намагався переконати президента, що Америка й Росія однаково винуваті за застій в праці О. Д.

Заки ще Триґве Лі повернувся з Москви, переведено в сенаті Злучених Держав дискусію над його „місією", при чому не бракло осторогu на адресу уряду, щоб Америка й Обєднані Держави не попали в нову лапку. Зразком такої осторогu треба вважати промову каліфорнійського сенатора Вилйема Ф. Новленда п. з.: „Чи приготовляється ще один Мюнхен?" — „Є познаки" — говорив сенатор — що ген. секретар О. Д., Триґве Лі, у своїй сторонничості зглядом Советського Союзу щодо визнання китайського комуністичного режиму Обєднаними Державами, дуже зайнятий спробою продати свій плян загоди з 1950 р. Ще в 1938 р. англійський премієр Чемберлейн і французький премієр Даладіє гадали, що за ціну суверенности Чехословаччини здобудуть нашій добі мир. Тепер знаємо, що заплатою міжнародного окупу Гітлерові, вони тільки спричинили дальші, щораз нові домагання, так, що вкінці вже не можна було окупитись.

„Пропозиція секретаря Лі змагає до того, щоб заманити наново до Обєднаних Держав Советський Союз, який виступив з О. Д. добровільно тільки тому, що інші члени цеї організації не уступили перед їх тиском і перед їх тактикою залишати засідання О. Д. Президент Злучених Держав, у своїм листі при передачі свого звіту Конгресові про О. Д., схарактеризував цю поведінку як навмисні кпини советського уряду зо зобов'язань, які він перебрав, підписуючи Чартер О. Д. Одначе Лі хотів би, щоб інші члени уступили перед того роду їх пресією на те, щоб завернути Советський Союз до О. Д.

„Вірю, що уступка перед советською пресією буде такою погубною для О. Д., як і для остаточного миру світу, як погубною була „Угода з Мюнхен". Якщо Советський Союз тільки раз переконався, що він може такою односторонною поведінкою поставити на коліна Обєднані Держави, заповідаю, що советська техніка виходу з нарад повториться щераз і щераз.

„Можливе, що найближчий вихід Советів прийде тоді, коли ми відмовимося прийняти советську формулу для атомової енергії. Може це станеться тоді, коли наша країна разом з нашими Західними союзниками відмовиться зречися Північно Атлантійського Пакту. А може це станеться колись над такою справою, яка тепер ще не ясна для нас".

Згадавши такі можливі затії Советів у майбутності, сен. Новленд прийшов до висновку, що в самій думці загодити Росію уступками криється велика небезпека, бо такими уступками Советській Росії створиться прецеденс для цього, що вона зможе в майбутності осягати в О. Д. все, чого тільки забажає. Кінцева осторога сенатора така: „Угодовство з 1950 року, подібно, як угодовство з 1938 р., це ніщо інше, як капітуляція ратами".

ЧЕРГОВЕ ЗАВДАННЯ

Кораблі з Европи привозять вже останніх переселенців, що скористали з попереднього переселенчого закону та полагодили необхідні формальності на виїзд до Злучених Держав. Вправді, ці формальності полагоджуеться ще дальше, ще приймається передбачені законом завірення, але, вони вже в кожній хвилині можуть закінчитися, як тільки остаточно буде узгіднений і підписаний та увійде в силу новий закон, що передбачує допущення до цеї країни дальший контингент 100,000 переселенців з-поміж европейських скитальців. Це власне ставить нашу громаду перед новим завданням, що вимагатиме знову максимальних зусиль цілої нашої американсько-української спільноти.

Згідно зі статистикою ІРО по кінець березня до цеї країни приїхало вже поверх 150,444 на всіх 200,000 передбачених попереднім і дійсним ще Актом Д П. Згідно з нашими інформаціями, між цею кількістю нових імігрантів повинно бути около 30,000 українців, більша частина яких приїхала старанням ЗУАДКомітету, а решта через всі інші подібні агенції. Як взяти до уваги наявні українські можливості, то це без сумніву треба вважати великим успіхом нашої переселенчої акції, що виправдує майже найсміливіші сподівання перед її початком Але ми могли б цей успіх соромно зменшити, якщоб завчасу не приготовилися до чергового завдання та до використання нових можливостей, що їх дає новий закон.

В новому законі, з хвилиною як він увійде в дію, є одна головна трудність: виставляти завірення матимуть право тільки громадяни цеї країни. Відомо, що майже всі ці громадяни, які мали своїх рідних чи знайомих в таборах ДП в Европі, поробили заходи для їх переїзду до Америки протягом дотеперішньої переселенчої акції. Треба признати, що загальний успіх в цій акції завдячується у великій мірі новоприбулим, які, опинившись в Америці, „стягалися з останнього", щоби уможливити приїзд теж своїм рідним і друзям. Тепер ця безпосередня можливість майже цілком відпадає, бо ніхто з новоприбулих ще не мав фізичної можности стати американським громадянином. Тим самим успіх дальшої переселенчої акції вже на підставі нового закону залежатиме виключно від давноприбулих чи народжених тут громадян.

Всі ми здаємо собі справу з трудноців, які під цим оглядом стоять перед нами. І тому всі ми вже тепер повинні спільно робити всі можливі заходи, щоби ці трудноці перемогти. Згідно з інформаціями ЗУАДКомітету серед так званого „твердого ядра" між скитальцями в Европі, які взагалі не зможуть скористати з можливостей переселення та будуть змушені там залишитися, є около 25,000 українців, переважно інвалідів, хворих калік та старців. Опіка над ними та відповідна допомога для них залишиться постійною проблемою нашої громади. Але ми мусимо поробити всі заходи, щоби бодай ті, які не належать до „твердого ядра", могли приїхати до нас та разом з нами розбудовувати наше громадське життя і допомагати тим, що залишаться. ЗУАДКомітет вже приготовляє в цій справі відповідну кампанію, він цілком певно використає всі існуючі можливості серед американського загалу. Але жадна кампанія ЗУАДКомітету чи будь-якої іншої арганізації не матиме успіху, якщо ми всі, як громада, її не піддержали та не виконали нашого обов'язку.

З приємністю треба ствердити, що УНСоюз на своїй останній конвенції розглянув цю справу окремо та у формі окремої рекомендації зробив її обовязком всього великого загалу свого членства. За цим прикладом мусять піти всі інші наші громадські установи та включити майбутні переселенчі завдання як одну з найголовніших і найбільш наглядних точок своїх програм. Що більше, під кутом цего нашого чергового завдання мусить стояти вся наша громадська діяльність на найближчий сезон. Перед нами знову завдання, яке можемо виконати тільки спільним і максимальним зусиллям.

М. Шлемкевич.

МАТІРНІ ТОВАРИСТВА

Колись історик, що досліджуватиме пресу американських українців в половині нашого сторіччя, може здивується, чому деякі дуже голосні на початку року справи, як Український Конгресовий Комітет (УКК) і його Національний Фонд, так дуже відійшли на дальший плян весною, особливо ж у квітні і травні. За те у перший ряд зацікавлення висунулися Конвенції трьох асекураційних т-ств, У. Н. СОЮЗУ, УНАРПОМОЧІ, УРОБСОЮЗУ. Навіть декому із нас, зокрема новоприбулим, чудно. Дехто пробує зараз підозрівати в цьому якісь особисті грошові зацікавлення... Пам'ятаємо загальні збори великих кооперативних централь на рідних землях. Чували ми і читали про збори і наради світових фінансових потентатів, — але ніде так не стихало все життя, прислухаючися до тих конвенцій. Так на хвилину стихає природа, коли має зійти сонце і розлити своє животворне, золоте тепло по світі...

Поволі починаємо вдумуватися і розуміти. Навіть вже говоримо про це, натякаємо в пресі. Організоване українське життя в Новому Світі, подібно як у старому, починалося від церкви. Але на цій початковій стадії подібності кінчаються. Відродження в рідному краю в 19-му сторіччі йшло передовсім під гаслами культури, освіти. Аж згодом життя створило собі політичну надбудову, і аж в останній черзі пружилося воно, щоб підбудувати весь дорібок сильними економічними підвалинами. — Тут, у Новому Світі, навпаки. Тут поза церквою, вже маємо сильні економічні установи, які щойно стають базою культури і політичних починань.

Тож у давній батьківщині, зокрема в Зах. Україні, Т-во Просвіта було в повному цього слова значенні „матірним" товариством, не тільки для своїх низових читалень, але і для політичних прямувань, наукових установ, вкінці і економічних громадських починів. Тут навпаки: — асекураційні союзи, і в першу чергу УНСоюз, це матірні товариства. Культурні і політичні організації в зачатках. Тож конвенції союзів стають — як завважено в звітах — не тільки загальними зборами економічних установ, але чимсь у роді українсько-американських парляментів. Почесть, що зобов'язує!

Після цього розумітимемо, чому напр. в нарадах УНСоюзу стільки уваги присвячується питанню допомоги українській культурі, передовсім науковій праці. Це речі, що їх в державах полагоджують політичні органи, міністерства, через свої освітні ресорти. В нашому, американсько-українському суспільстві, опіку мусять перебрати економічні Союзи. Культура завсіди вимагає щедрих подарків. Це особливо відноситься до української культури - вигнанки з рідної землі, бідної скиталки по світі. Бути її протектором повинно стати справою чести наших господарських підприємств. Почесті зобов'язують.

Так само ясно, чому питання політичного предтавництва американських українців, отже питання УКК, в нарадах УНСОЮЗУ займає стільки уваги, і чому в резолюціях УРОБСОЮЗУ окремий пункт доручає нововибраній управі переговорювати в справі УКК і входу до нього. Колись матірне товариство ПРОСВІТА журилося не тільки своїми, чисто освітніми речами, але і політичними і господарськими проблемами України. Так тепер наші матірні товариства-союзи журяться не тільки своїми, чисто господарськими, але і дальшими справами духа і політики. Почесті зобов'язують.

У нашому випадку вони зобов'язують в кількох напрямках. Недобре сповняє свої обов'язки мати, що ніяк не хоче випустити своїх, навіть дорослих дітей зпід заздрої опіки. Вислідом такого виховання буває або розпещений недоріст, або... бунт проти матери. І наша ПРОСВІТА спокійно дивилася, як поруч неї виростали, навіть затінювали її, її ж власні діти: — Наукове Т-во ім. Шевченка, політичні організації, передовсім національна демократія з парляментарною репрезентацією, і вкінці кооперація. Наші, амери-

(Докінчення на стор. 3-тій)

Ольга Мак. Авторські права застережені!

„ЄЖОВЩИНА"

(Уривок з автобіографічних матеріялів).

11)

Як і слід було чекати, коло мене, „жінки ворога народу", створилася атмосфера шпигунства і недовір'я, котрі з особливою яскравістю виступали в умовинах нудного провінціонального побуту. Дарма я працювала з усіх сил, виконуючи масу неплатної роботи, дарма, що в протязі короткого часу здобула собі признання найкращої у своїй ділянці фахової сили не лишень в школі, але й в цілому районі, а все ж таки мої колеги, котрі належали до комуністичної партії, давали мені виразно відчути, що я — елемент чужий і непевний.

Та я не переймалася тим. У порівнанні до переживаної трагедії, вся решта видавалася мені такими дрібницями, що про них смішно навіть було думати. Внутрішніх своїх почувань я ніколи не виявляла назовні і трималася з усіми холодно — офіційно.

Тільки у вільні години, опинившись в тісному гуртку своєї осиротілої родини, скидала з себе маску байдужости і вповні віддавалася своїм настроям. Почувала себе як артистка, котра опинилася за кулісами після довгої, невластивої її призванню ролі, і в сльозах та жалях знаходила своєрідний відпочинок. Так тяжко було дивитися на безтурботність меншої доньки, котра не пам'ятала батька, а ще тяжче було заспокоювати цікавість старшої, котра постійно допитувалася, де тато і чому так довго не приходить?

Так минула тепла, лагідна осінь, минула пора холодних дощів, нарешті, впали сніги, і землю скував мороз.

І одного дня в місяці грудні дістаю від монахині листа, що передачі більше не прийняли.

Кінець?...

Невже так просто прийшов гінець?!

Уявляю собі, як сестра дістає назад переданий клунок з запискою: „Не числиться!"... Дістає так, як діставали, дістають і будуть діставати сотні, тисячі інших.

Як просто!...

І світ не завалився?! І не видно жадних познак того, що сталася така страшна трагічна несправедливість?! І життя далі йде своїм нормальним ходом?!

І лишень тоді починаю розуміти, як помимо холодних розважань розуму, що інакше бути не може, що наш випадок — це тільки одне кільце безконечного ланцюга загальної єжовської драми, — десь глибоко в серці жила несміла, крихітна надія на чудо: А може... Адже він ні в чому невинен!...

І тепер зректися тої надії?! А чим жити?

Ні, так не можна лишити! Треба щось робити!

Свекруха, котрій нещастя единого сина додає сил, вибирається в дорогу до Х., а для мене ще гірше згущаються фарби тривожних буднів.

Довго тягнуться напружені непевністю дні, а ще довше понурі безсонні ночі, але нарешті приходить лист від старенької! Ні, не все ще втрачене! Олександер далі на місці, тільки на кілька днів його вивозили чогось до обласного міста.

„Я залишуся тут де-який час — писала мати. — Нехай він бодай по списку передачі догадається по письму, що тут є якась одна близька йому людина, і, може, не буде почуватися таким осамітненим...

Я багато молюся тепер. Часом ніч минає мені непомітно в молитві і ранок застає мене на колінах перед розп'яттям. Це додає мені сил...

Колись, ще в ранній молодости, я десь зустрілася з таким дивним виразом якогось автора: „Коли нема Бога, — то я Його видумаю!" Тоді мені видавалася безмежно смішною зухвалість того нікчемного хробачка, що дерзав створити поняття безсмертної, могутньої Сили Добра і Справедливости. Але тепер, в моєму горю, я починаю глибше розуміти крик того бажання, родженого нелюдською силою розпуки. І мені здається, що кожний безбожник, котрий ціле своє життя заперечував існування Бога, опинившись у моєму становищі, закричав би: „Боже, Боже! Коли Тебе нема, то я Тебе видумаю!!!"

Молись, дитино моя! Учи дітей — хай моляться! Не бійся, що хтось про це довідається — тепер це не є так важко, а дитяча молитва найскоріше Бога досягає. Моліться всі! Більше ми не маємо на що надіятися"...

Після того знову приходили листи, в котрих нічого певного не було, але мати і далі не тільки сама вірила в чудо, а ще знаходила силу і в мені ту віру розігрівати.

Сила материнської любови є безмежна!...

Минув ще місяць...

Раптом у січні 1939 року — грім з ясного неба! — преса приносить повідомлення про „зловживання владою" в органах НКВД!!! Того самого НКВД, діяльність котрого досі вважалася так свято непомильною, що за самий сумнів у тому каралося кількома роками каторги!!! А тут кривавого комісара Єжова усувають, багатьох службовців НКВД не тільки викидають з праці, але садять їх до кримінaлів разом з тими, чиїх панами життя і смерти вони недавно були!!!

Неможливо описати загальної зміни настроїв, котру приніс цей несподіваний удар! Здавалося, що з усіх грудей нещасного багатомільйонового народу вирвалося спільне зітхання полекші, навіть у тих, хто ще вчора розпинався за справедливість єжовської політики.

При кожній зустрічі знайомих першим питанням було: „Чули? Єжова усунули!", і люди тішилися, немов би мова йшла про ліквідацію масової епідемії чуми. Всі були переконані, що з перших днів наступлять надзвичайні події.

Але минали тижні, а все залишалося по-старому.

Нарід завівся в своїх сподіванках!...

Щоправда, по тому дальші арешти майже припинилися, якусь частину в'язнів звільнили, але вирвати з заслання вже засуджених було неможливо. Так само не змінилося ставлення офіційних чинників до родин репресованих чи розстріляних: їм і далі казали, що їхні близькі є „ворогами народу".

(Дальше буде).

ТРЕБА ВМИТИ

(З пригод зразкового комуніста)

Весело й радісно жилося (та й, звісно, живеться) в Совєтському Союзі!

Хіба не весело, наприклад, ставало вам на душі, коли, дізнавшись, що „даватимуть" масло, і розшукавши в нічній темряві „крайнього" в черзі коло „маслоторгу", ви поринали у мрії про 100 грамів масла, які ви маєте отримати завтра, якщо його тільки справді даватимуть і не розберуть ще до вас?!. Хіба не радісно почували ви себе, коли через брак годинника й трамвайного струму власними ногами відміряювали із швидкістю гончака кілька кілометрів, ви вбігали нарешті до себе на посаду і дізнавалися, що спізнились не на 20, а лише на 5 хвилин і що отже у вас тільки відраховуватимуть пів року чверть заплати, а не замкнуть на рік у вязницю разом із вбивцями, грабіжниками й злодіями?!. І хіба не бували ви щасливими — невимовно, по-дитячому щасливими — щодня, щоранку, коли, прокинувшись і недовірливо обмацавши своє ліжко, ви спочатку із здивуванням, а потім з бурхливою радістю переконувались, що прокинулись ще у власному ліжку, вдома, а не там, де вам, як і всім, раніш чи пізніш належить таки побувати?!.

Бачите, як добре, як весело й радісно жилося в Совєтському Союзі! Недарма скрізь по ньому лунало: „Спасибі великому Сталіну за радісне, щасливе життя!"

— — — — — — —

Весело й радісно жив у Полтаві й мій приятель Іван Петрович Пролазко, з яким ми разом працювали в Управі Полтдержкалошторгу... мабуть, чули про цю установу? Ще в самому осередді великих власну крамницю мала. Ну й гарна ж, зразкова крамниця була! Під величезною вивіскою в широких модерних вітринах аж сяяли новенькі калоші. Всередині всі полиці були густо заставлені коробками, за скляними прилавками стояв напоготові цілий загін продавців. Великий плякат на стіні зображав громадянина в бли-скучих калошах, що радісно закликав: „Купуйте калоші тільки в Держкалошторгу!" На двох інших плякатах значилось: на одному — „Радянська торгівля — шлях до добробуту мас!", на другому — „Вироблено калош: 1913 р. в царській Росії — 18.000 пар, в 1938 р. в СССР — 207.897.364 пари". Поміж тими плякатами один коло одного висіли портрети вождів... Одне слово, було там всього, крім хібащо калош, бо коробки на полицях були порожні, а калоші в вітринах бутафорні. Всі знали це добре, і тому ніхто до крамниці не заходив. Та якось заскила до неї лиха година одного дивака (мабуть, приїздного). Діставши відповідь, що калош нема й мати їх не передбачається, невдаха гірко всміхнувся і наївно спитав: „Та навіщо тоді й крамницю мати?" — і подався був геть. Та не дійшов він і до найблищого рогу вулиці, як якась підозріла постать запропонувала йому йти разом з нею до... до... ну, коротше кажучи, відсидівши понад рік у вязниці, безпалонний громадянин за „агітацію проти радянської торгівлі" поїхав на пять років туди, куди й сам Макар ніколи телята не ганяв.

— — — — — — —

Проте я трохи відхилився від історії мого приятеля. Отож, кажу, весело й радісно йому жилося в Полтаві. Щоправда, в цім місті, як і скрізь, крім столиць, і про 100 грамів масла, і про цукор, і про сіль, і про гас, і про сірники й тому подібні розкоші звичайно годі було й мріяти. Полтаві потроху одержували їх від своїх столичних родичів та приятелів, а людям багатшим часом щастило купити щось „з-під-поли". Та це мало обходило доброзія Прохазка. Він мав досхочу всього, мав і такого, чого ми з вами за все совєтське життя і уві сні напевно не мали. Як же саме усе це він здобував, — про те вже вам не скажу, бо й сам, щиро кажучи, ніяк второпати того не міг. Одне слово, — треба вміти!

Дискусія на тему „Назва України" на Науковому Засіданні НТШ.

У звязку із дискусією на повищу тему, яку давніше і тепер провадять деякі наші наукові кола, присвячено цій темі одно із наукових засідань в НТШ, а саме дня 1. квітня 1950. Референтом був проф. др. Микола Андрусяк.

Проф. Андрусяк ствердив, що до 1985 р. українська історіографія трималася погляду, що первісне значення „Україна" було тотожне з „окраїною": таке пояснення дав уперше польський історик козацько-польських війн Самуїл Грондський у 1672 р. У 1935 р. оголосив др. Володимир Січинський голяндську карту з кінця 17 ст., де назва „Україна" відноситься до Волині, Поділля, Правобережжя й Лівобережжя, та назвою „окраїна" для Слобожанщини. В 1937 р. проф. Сергій Шелухин в книжці „Україна" доводив походження цієї назви від слова „країна". З його доказів уважає др. Андрусяк за безспірний текст з т. зв. Пересопницької Євангелії з 1556-61 рр. Думку Січинського й Шелухина попирає др. Андрусяк матеріялами з історії волоської колонізації в Карпатській Україні в 14-16 ст., де занесену волохами запозичену від болгрів чи сербів назву „крайна" для означення округи сіл на волоському праві місцеве населення перемінило спершу на „країну". Др. Андрусяк уважає, що всесловянське слово „Країна", сполучилось на українському ґрунті згідно з милозвучністю нашої мови з приіменниками „У" або „В" подібно як „второк" з приіменником „ві".

Щодо славонського племени на захід від дол. Одри „украніів", то доповідач уважає, що якщо б залишилася по них собственна назва „украйни", або „украіни", був би тільки доказ на тотожне з українським сполученням приіменника „у" з словом „країна" в говорах полабських словян.

Першу згадку про Україну в Київському Літописі в 1187 р. відносить автор не до Переяславщини, до якої тільки відноситься згадка, що за її князем Володимиром Глібовичем плакали „всі переяславці", але крім них „дуже жалувала за ним вся Україна, що воювала з половцями або страдала від їх нападів, отже галицьке, волинське, київське, переяславське й чернигівське князівства. Др. Андрусяк виказав, що др. Ярослав Рудницький, сьогочасний речник „окраїнної" теорії походження назви „Україна" прийняв вияснення за німецьким філологом Максом Фасмером і подав у зладженому ним разом з др. З. Кузелю українсько-німецькому словнику значення України в німецькій мові, що Україна це „Ґренцлянд" — граничний край. По думці д-ра Андрусяка таке пояснення є помилковим.

На згадках в північно-руських літописах про псковську Україну, сіверсько-вятицькі України чернигівських князів Ольговичів та України московських князів, виказує др. Андрусяк, що ці літописи приписують назву „Україна" з старо українських літописів і до 17 ст. вживались вони в значенні „країни", або „держави" навіть в тогочасній московській мові. Навіть у польських джерелах 16 ст. прийнята з української мови назва „Україна" має значення „країни", або вособства. Тимто твердження д-ра Ярослава Рудницького в „Енциклопедії Українознавства" І, с.14-15, що „з історичних, географічних, ономастичних-філологічних тощо з назвою українців останнім, крайнім племем словян на південному сході від сторони ірандців" є назва „анти", як рівнож, що „вкінці 15 й на початку 16 ст. широко вживали слова „Україна" на означення пограниччя, а мешканців цих країн називали „україніянами", або „україниками" — на думку д-ра Андрусяка не мають обоснування в історичних джерелах.

Після реферату д-ра Андрусяка, др. Лев прочитав листа від д-ра Рудницького, в якому він висловлює думки на повище порушену тему, що є тотожні з його статтею „Ще в справі назва „Україна" надрукована в філядельфійській „Америці" з 17 лютого 1950 (ч.13)

В дискусії над цією проблемою забирали голос: проф. Січинський, проф. Чубатий, проф. Ковалів, п. Лагутенко, гість з Парижа.

Проф. Січинський свої погляди на назву „Україна" вже висловив в оголошеній статті, що була надрукована в „Америці". Тут підкреслює, що на основі мап, які йому вдалося зібрати, він старався захитати норманську теорію. Таких мап проф. Січинський має у своїй евіденції 11. На всіх них назва України „Україна".

Проф. Чубатий в свойому слові зазначив, що тема, яка є предметом нинішної дискусії є пограничною між філологією, історією та географією. Треба отже розслідити, як це питання стоїть в мові, історії та географічних назвах. Тут філолог у своїх виводах повинен послуговуватись лише аргументами філологічної натури, а історик доповняти фактами поза цієї назви.

Подібно висловився проф. Ковалів, який з мовного боку опрацьовує цю проблему. Проф. Ковалів зазначив, що, проф. Рудницький спершу у своїх виводах стояв на правильному шляху, коли етимологічно пояснював слово „Україна", схибив однак з правильного шляху, коли у своїх виводах почав покликуватися на істориків Грушевського, Крипякевича і т. д. На думку проф. Коваліва слово „Україна" має в своїй основі пень „Кра", а дальше від того пня походять слова: „край", „країти", „країна", „Україна". Докладніше свої погляди проф. Ковалів висловить в окремій публікації, яку підготовляє до друку. На всякий випадок проф. Ковалів є за розмежуванням дослідів мовознавців і істориків з тим одначе, що повинні користуватись висліданнями одні одних.

П. Лагутенко, який на той час саме перебував в Ню Йорку — приїхавши з Парижа — в дискусії підкреслив, що на його думку слово „край" — означає край-земля. Через аналогію до слів — бити, убити, сісти — усісти, що має означення чинности більш завершеної, досконалої, подібно — країна — Україна означає щось більш досконалого. П. Лагутенко має у своїй збірці 7 мап, на яких є назва „Україна" — це назва латинська.

На закінчення дискусії др. Андрусяк заявив, що він як історик користується мовознавчими дослідами як помічним в історичній науці; а в тім семантичні виводи проф. Коваліва згоджуються з його виводами на основі історичних актів.

СТАВАЙТЕ ЧЛЕНАМИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, А ТИМСАМИМ І СПІВВЛАСНИКАМИ 11-ЦЯТИ МІЛЬЙОНОВОГО МАЙНА ОРГАНІЗАЦІЇ

День Української Жінки

Українське жіноцтво завжди брало активну участь в громадській праці; зокрема у справах, звязаних з визвольними змаганнями України. Українське жіноцтво виказало свою громадську зрілість також на еміграції. Не було будької загальногромадської організаційної або пропагандивної акції, що відбувались би без живої участи й жертвенної праці українського еміграційного жіноцтва. Згадати б лише акцію збірки фондів на визвольну боротьбу, справу допомоги нашим скитальцям, кампанію в користь українських літніх осель для дітей та молоді і т. п.

Відомо, що недавно повстала жіноча організація під назвою „Обєднання Українських Жінок" в Ню Йорку. Ця організація поставила собі за ціль обєднати усі ті жіночі товариства, які не мали й не мають досі своїх централь і розкинені одиницем по громадському вросторі ЗДА. Обєднаними силами вони зможуть успішніше виконувати намічені завдання і нести тягар громадської праці, аніж це було досі можливо робити одиницем.

Щоб заманіфестувати єдність українського жіноцтва, Обєднання Українських Жінок організує на день 25-го червня ц. р. „День Української Жінки". Дохід призначений на Національний Фонд. День Української Жінки матиме характер теплого товариського свята з гарною програмою і добрим буфетом. Кожна наша жінка повинна запросити від себе особисто і запевнити участь у цьому святі бодай кілька осіб з кола своїх знайомих.

Обєднання Українських Жінок очікує від усього українського жіноцтва Ню Йорку й околиці повної підтримки Дня Української Жінки". Це наше свято буде місцем зустрічі й зближення українських жінок і дасть нам усім віру в наші сили й можливості виконати ці великі завдання, які стоять перед нами.

Марія Клячко.

Незакінчене завдання Міжнародної Організації Скитальців (ІРО)

Коли в середині 1947 року спеціяльна аґенція Обєднаних Держав-Міжнародня Організація Скитальців (ІРО) перебирала на себе величезну проблему скитальців, то вважалося, що її робота по репатріяції і переселенню скитальців буде закінчена на 30 червня 1950 року. Та минулої осені стало ясно, що на цей час переселення не буде закінчено і життя ІРО було продовжено до 31 березня 1951 року. Було вирішено — щоб ІРО утримувало скитальців і після 30 червня, але лише тих, які дійсно перебувають в процесі переселення чи репатріяції (то буває 25.000 одночасно) і тих, що належать до „твердого ядра", тобто залишаться під постійною опікою якоїсь організації чи інституції. Тепер робляться спроби поширити цю програму і з цією метою Генеральна Рада ІРО доручила генеральному директорові ІРО шукати необхідні фонди, щоб продовжувати утримувати всіх скитальців, що перебувають в таборах ІРО і сподіваються переселитися до 31 березня 1951 року.

Генеральний директор ІРО пропонує звернутися до Алиянтських Комісіонерів у Німеччині з проханням підтримати додаткову програму за рахунок німецьких коштів у райхсмарках. Тепер ІРО, крім витрат на адміністрацію таборів, платить приблизно половину коштів за їжу скитальців. Коли буде прийнята пропозиція директора, то ці витрати покриватиме німецька економіка.

ІРО вважає, що на кінець червня приблизно 148.000 скитальців буде ще на утриманні ІРО в таборах Австрії, Німеччини та Італії; з цієї кількости 18.000 належатиме до „твердого ядра". Біля 53.000 матиме мало шансів на переселення і буде переведено на місцеву економіку, або поміщено в табори, керовані урядами тих країн, де живуть скитальці. Приблизно 75.000 зможуть ще переселитися і тим часом перебуватимуть в таборах. Ті, що мають вигляди на переселення, але живуть на приватних мешканнях; будуть переведені в табори до того часу, поки будуть переселені. Отже, за останніми обчисленнями ще буде переселено 216.000 осіб.

Крім того, що Рада ІРО доручила директорові розшукати фонди, вона дала директиву ІРО продовжувати працю Міжнародньої Служби розшуків, але підготуватися до передачі її Вищій Комісії в Німеччині до 31 березня 1951 року. Міжнародня Служба Розшуків є частиною ІРО. Вона розшукує родичів, загублених підчас війни, по всьому світу, маючи за мету зібрати родини до купи і усталити, що саме сталося з загубленими. Міжнародній Службі Розшуків, працювала над 128.000 заявами про розшуки, дістала копії німецьких документів з даними про майже 14 мільйонів осіб і передала їх до розшукових бюр різних країн, зібрала дані про могили понад 111.000 людей різних національностей і видала довідки про смерть для 91.000 осіб.

Відділ Розшуків Дітей при Міжнародній Службі Розшуків який знайшов сотні дітей, що були відокремлені від батьків, припинив 1. квітня реєстрацію дітей. Проте, він продовжуватиме до 31 серпня свою працю по ідентифікації і документації уже знайдених дітей.

Як відомо ІРО перебрало опіку над скитальцями від УНРРА і має за головне завдання — допомогти скитальцям повернутися на їх батьківщину, якщо вони того хотять, або допомогти їм у переселенні. Генеральним директором ІРО є тепер американець Доналд Кінґслі. В свойому останньому звіті він повідомив, що на 28 лютого 1950 року і від початку діяльности ІРО було переселено 700.000 скитальців і репатрійовано 68.929. Найбільше було перевезено до ЗДА, куди на кінець лютого ц. р. прибуло 155.529 осіб. ЗДА також дають біля половини коштів на оперативні витрати ІРО.

Загальна Рада

Вступайте в члени У. Н. Союзу

ФЕНОМЕНАЛЬНИЙ ТАЛАНТ РОМКА РУДНИЦЬКОГО

У виданні щоденника „Toms River News" з 19 травня поміщена статейка про подивугідний талант сьоми - річного хлопчика, який дав перший свій концерт на піяні 14 травня і після виходу з залі залишив публіку зачудованою, оголомшеною і безмовною. Цим хлопчиком є Роман Рудницький, син визначного композитора-диригента, д-ра Антона Рудницького й його жінки, звісної оперової сопраністки, Марії Сокіл. Вони обоє живуть останніх кілька років у Томс Рівер.

„Роман мав поважну програму, яка могла б дати признання навіть і дорослому артистові. Вона складалася з великих композицій, як: з двох прелюдий й фуґетки (в мольовій Д і дуровій С скалі) Баха; Г-мольової сонати оп. 49 Бетовена; трьох мінятур з українських народних пісень (Колискова пісня, Танок і Дума) Барвінського, а дальше творів Лабунського, Скота, Гайдена, для яких батько д-р Рудницький грав орхестрову частину на другому фортепіяні.

Сьомирічний хлопець відограв всю програму з найбільшою легкістю, певністю себе й рівновагою, як справжній нетеран з концертових сцен. Ніколи не було навіть знаку вагання або нервозности підчас його гри, навпаки, від початку до кінця він був повністю зрівноважений як у самій грі, так і триманні смика та в прийманні оплесків." — пише газета.

При цім згадує, як батько вияснив талант хлопця, а саме, що він має розвинене відчуття, щось в роді „шостого змислу", яке дає йому зрозуміти" досконалу якість звуку без допомоги інструменту, а крім того хлопець має сильну память, яка дає йому спроможність затямити мелодії. — На концерті в домі Рудницьких були представники духовенства, різних організацій, товариств, клюбів з цілої околиці. Всі вони були згідні в поглядах, що концерт був незвичайною імпрезою і що малого артиста треба доручити радіевим й телевізійним підприємствам для використання.

The American People have bought 1,275,000,000 individual E Savings Bonds since they were first offered in May, 1941. Every one of these Savings Bonds is guaranteed by your government and returns to you $4 for every $3 invested within ten years time. Have you ever stopped to consider where the help came from to assist the Treasury Department build this greatest sales record in history? It was done with the assistance of some 3,000,000 volunteer workers, all Americans ready to help their country. So in this wonderful volunteer army you and I owe a lot. Why don't you join them in the big Savings Bonds Independence Drive starting May 15?

U. S. Treasury Department

МАТІРНІ ТОВАРИСТВА

(Докінчення зі стор. 2-гої).

канські союзи, достатні установи, не потребують боятися такого затінення. Тим більше повинні вони розуміти ріст нашого суспільства, яке не може тепер вміститися тільки в економічних організаціях, але нагально вимагає політичних і культурних оформлень. Суспільство чекає від нинішніх наших „матірних" товариств-союзів, що вони не ставатимуть упоперек природньому розвиткові, але вжиють своїх великих впливів на те, що б ті політичні і культурні оформлення були розумні, щоб вони будували, організували духа і життя суспільства, а не розкладали його. Цим, і тільки цим, наші господарські установи можуть забезпечити собі і далі вплив, та ще повагу і вдячність. Інакше, безнадійно протиставлюючися нормальному ростові, вони тільки викликуватимуть зразу нехіть, потім тихий спротив, вкінці отвертий бунт суспільства.

Наші економічні-матірні товариства відчувають клич доби. Доказом цього є створення УКК. І тут нове зобовязання. Як сказано вище: — не можна безкарно тримати дорослих дітей у вічній опіці. Українське суспільство вийшло з політичних колисок і дитячих кімнат, і його репрезентація мусить спіратися передовсім на його політичні сили. Зучасняючися в них, співдіючи з ними, союзи забезпечать собі більші впливи, ніж втікаючи від них і прикриваючися різними чисто громадськими, чи ще невинніщими вивісками. Наші союзи мають настільки інтелектуальних і матеріяльних сил, що сміло можуть дозволити собі на ясну і отверту поставу, достойну зрілого суспільства. Почесті зобовязують!

Зроджені з суперництва, зрозумілого в кожному людському суспільстві, союзи в час конвенцій виявили одне проти одного багато такту, коректности, зазначених у взаємних привітах і делегаціях. Сьогодні американсько-українське підсоння трохи очистилося від задухи і копоту ненависницьких упереджень. Стихли суперечки, душі розпрозорилися, слова стали привітніші, і згадувані вже резолюції вказують, що брами порозуміння готові відкритися. Українське суспільство чекає від нових управ багато. Саме тепер, в цьому приязнішому підсонні, після деякого замирення, повинні бути вжиті всі засоби і всі заходи, щоб мерехтливі настрої і пливкі почування перетопити в ясні мислі і окреслені організаційні форми. Це хвилини великої проби і міри для нових управ. Це частинно важиться наша спільна доля: — чи упорядкуємося внутрі, щоб достойно і однозгідно виступати назовні. Це важиться доба слави нових управ! Суспільство вірить і надіється. О! Коли б ці сподівання здійснилися!

ЛИСТИ З АМЕРИКИ

1. Похід за правду.

Останнього тижня, так само як і кожного тижня цього року, американські громадяни написали і вислали тисячі листів до своїх рідних і друзів закордоном. До того ще й тисячі ділових листів поплили з Америки через океан.

Всі ці листи були потенціяльною зброєю в поході Америки за правду.

Автори цих листів здивуються, почувши, що вони грають таку важливу ролю. „Та нежe ми причасні до цього походу правди?" — скажуть вони. „Та ми ж писали простісінькі листи, згадували лише про сімейні справи та наше буденне життя. Наші ж справи великого значення не мають. Очевидно то якась помилка".

Ні, це не помилка. Чи той, хто пише лист знає, чи не знає, а кожний лист, висланий закордон, несе людям важливі відомості. Листи з Америки перечитуються з більшою увагою, аніж листи найзнаменитіших письменників чи державних діячів.

Візьмімо, наприклад, що хтось написав своїм друзям за океаном, що він у неділю їздив атом за місто. Чи уявляє автор листа, з яким інтересом сприйме адресат цю, здавалося б таку звичайну, подію? Далекий читач буде просто вражений фактом, що його приятель-американець має авто, що він, як хоче, може їхати за місто, а увечорі повернутися до свого власного будиночку на околиці міста.

Звичайно, деякі люди в чужих країнах уже багато знають про Америку, а читання такого листа ще раз нагадає їм правдиву картину життя в Америці. Інші ж люди, що досі були одурені пропагандою, може з такого листа вперше дізнаються, якою є правдива Америка. І вони скажуть: „Наші родичі в Америці живуть так, як і ми хотіли б жити! То напевне є гарна країна!"

Коли така розмова відбудеться, то значить лист був дійсно правдивою вісткою.

Президент Труман недавно закликав усіх американців взяти участь уборотьбі з брехнею, що поширюється про Америку за кордоном, а також у розвіянні неправдивої уяви про Америку і неправдивого розуміння її. Саме Труман вжив слова „похід за правду".

Очевидно є багато способів поширювати правду. Простe писання листів є одним з важливих способів і тепер у цих статтях ми кожного тижня будемо обговорювати питання, як зробити звичайні листи закордон ефективними вістниками правди. Треба, щоб Ви, що пишете листи закордон, зрозуміли, які неправдиві відомості і думки про Америку мають люди закордоном, як Ви того не знатимете, то можете випадково, сами того не знаючи, підтримати якусь брехню. А також треба знати, що люди різних країн світу мають дивовижну віру в Америку і покладають на неї великі надії. Своїми листами Ви можете змінити цю віру.

В наших статтях ми говоритимемо про щоденні справи — як ми ходимо на базар, чи до кіно, але також і про серйозніше, як наприклад, про холодну війну. Ми дамо поради — як зробити, щоб листи з Америки давали справжнє враження про цю країну, з її свободою, її скромними радощами і її можливостями для кожного.

А тим часом нехай кожний подумає про своїх рідних і друзів у далеких країнах, кому він часом пише. Нехай кожний бере перо до писання з молитвою, щоб написаний ним лист приніс правдиве світло тому, хто його читатиме.

Це є стаття з серії щотижневих статтів, поширюваних тепер Загальною Радою Американської Єдности з метою допомогти американським громадянам ширити правду про Америку по всьому світові. Якщо у Вас є якісь питання або побажання щодо того, як зробити родинні або ділові листи ще ефективнішою зброєю у поході за правду, то напишіть листа до редактора або до Загальної Ради Американської Єдности: Common Council for American Unity, 20 West 40 Street, New York 18, N. Y.

ПОШУКУВАННЯ

Пошукую **ТОВПАША ЯРОСЛАВА**, який перебував останно на Фраймані — Мюнхен та приїхав в травні 1949 р. до ЗДА. Хто знав би про місце перебування згаданого, прошу писати: **Ярошевич Евген 1031 N. Richmond Ave., Chicago 22, Ill.**

Друзі: **Богдан Мисько і Любомир Курилко** відгукніться.
МИХАЙЛО МИГАЛЬ
3342 W. Crystal Street
Chicago 51, Ill

Агата Бойчак, замуж. (Зінь) пошукує свою сестрінку **Катерину Бойчак** і братанка **Андрія Брилу** урод. в Волиці, пов. Сянок, Лемківщина. Хто би знав про них що, або вони самі то прошу звернутись на адресу: Anton Zaryckyj c/o N. Stelton R.F.D. 5, Box 453 New Brunswick, N.J.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРГАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З Ювілею на УПА.

В неділю, 21-го травня в нюйорській православній парафії Св. Володимира на 14 вул. відбулося ювілейне торжество, на якому основоположники парафії, Іван і Марія Редчуки, відзначили 50-річчя свого одруження. Заслуги цього подружжя перетворили цей приватній ювілей в загальне торжество, в якому члени парафії прийняли численну участь. Під час свята товстмайстер п. Боднар, вітаючи ювілятів, змалював їх життєвий шлях, а о. П. М. відзначив їх заслуги для парафії. Привіти складали ще й інші бесідники. При цій нагоді не забуто і за борців визволення України, для яких на заклик п. І. Городецького зібрано $20.00.

Дуже гарним моментом у святі було привітання дітей з Рідної Школи, які зявились з китицями квітів. Виголошеними віршиками викликали в усіх присутніх дуже миле враження.

Присутній.

ПОРТСВИЛ, КАЛІФОРНІЯ

Новоприбулі українці пам'ятають свій обов'язок

Група новоприбулих імігрантів, перебуваючих на праці на помаранчевих плянтаціях в Портсвилл, Каліфорнія, здобувши собі велике признання й розголос серед американського громадянства та американських властей зокрема. Зорганізованим способом повища група перевела в своєму гурті збірку на переселенчу акцію та переслала її до ЗУАДКомітету. Зложили по $1: Балук Гавриїл, Цихоцький Михайло, Біянський Лука, Сенків Михайло, Томко Михайло, Красюк Яків, Коваленко Олександер, Заяць Михаїл, Парацук Михайло, Ткач Іван, Барнич Иосиф, Кузів Антін, Скіра Петро, Думський Стефан, Бражник Василь, Височин Федір, Кайдан Іван, Корбак Михайло, Смоляк Петро, Маґас Іван. Разом $20. Збірку переслав Гавриїл Балюк.

НЕ ПРИЗНАЛИ ПРАВА АЗИЛЮ ВТІКАЧЕВІ З-ПІД СОВЄТІВ

Филаделфія. — Віктор Мартинюк, 33-річний втікач з совєтського невільничого табору, який привіз з собою тайни ракетових інсталацій для вжитку Злучених Держав, не дістав права азилю. Директор іміграційної й натуралізаційної округи, Карл І. Зіммерман, заявив, що згаданий совєтський інженер буде депортований до Венесуелі. Мартинюк приїхав до Злучених Держав зайцем на кораблі з Венесуелі 5 квітня 1949 р. Сенат Злучених Держав зголосив законопроект, щоб признати Мартинюкові право політичного азилю, одначе без успіху.

УСПІХИ УКРАЇНЦІВ НА АЛЬБЕРТІЙСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Едмонтон (П. Б.). — В половині травня ц. р. на албертійському університеті в Едмонтоні закінчило багато студентів свої студії і одержали дипломи. Албертійський університет тішиться повагою серед канадійських університетів і стоїть в ряді з університетами Монтреалу і Торонто.

Від 10 літ помічується сильний зріст українського елементу по канадійських містах, що дає змогу молодим українцям студіювати у вищих школах. Цього року на албертійському університеті дістали 167 українців (-ок) свої дипломи, деякі з них відзначено золотими медалями.

о. В.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

МОЛОКО ДЕШЕВІЄ.

Молочні підприємства в околиці Ню Йорку оприлюднюють, що з днем 1 червня кварта молока подешевіла на пів цента. У крамницях молоко буде продаватися по 16 центів за звичайне молоко, а по 17 ц. за одностайне („гомоджінайзд милк").

Чи Ви є вже членом Українського Народного Союзу? Якщо ні, то пам'ятайте, що Вам не можливо обійтись без забезпечення, а найкраще і найпевніше забезпечення дасть Вам Український Народний Союз!

ОДИН БІЛІОН НА ЗБРОЮ

Вашингтон. — Передбачують, що президент Труман звернеться до Конґресу з домаганням призначити нових $1,225,000,000 на озброєння закордонних держав, яким грозить залив комунізму. Гроші мали б бути вжиті на висилку зброї закупленої в бюджеті на наступний рік.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ШІКАГО, ІЛЛ. — Заряд відділу 301 ім. Дм. Вітовського, повідомляє своїх членів і членкинь, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. червня, зараз по Службі Божій при 2250 W. Cortez вул. Заряд тому просить взяти ласкаву участь бо буде звіт делеґата з Конвенції УНСоюзу і інші важні справи до полагодження. — В. Іващук, предсідник.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. — Відділ 64, повідомляє своїх членів що місячні збори відбудуться в суботу, 3. червня, в год. 7. вечером. Прошу прийти і вирівнати свої вкладки На порядку дня буде справа пікніку. — І. Бирний, секр.

ВІЛКСБАРИ, ПА. — Бр. св. Івана Хрестителя, від. 223, повідомляє, що місячні збори відбудуться в неділю, 4. червня, зараз по Службі Божій, в салі парохіяльній. Буде звіт делеґатів і інші важні справи. Присутність всіх членів конечна. — Уряд Братства.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 30-го травня помер по довгій недузі член відділу 204 УН Союзу, в Ню Йорку,

МИКОЛА ЛЯЛЬКА,

проживши 60 років. Покійний походив з Рогатина, Галичина.

Полишив в смутку жінку Анну і доньку Ольгу. Похорон відбудеться в суботу, 3-го червня, в год. 8:30 рано, з похоронного заведення Петра Яреми, 129 Іст 7. вул., до укр. кат. церкви Св. Юра на 7. вулиці.

Хай земля буде йому пером.

В. Гасій, секр. від. 204 УНС.

ПРАЦЯ

Потрібно жінки середнього віку до домашньої праці (є інші помічники) в заміну за помешкання і харч при добрій, тихій родині.

Tel.: Henderson 5-7540

ТАРЗАН, ч. 2357. Джена втікла.

AS JANE GOT UP, THE GUARDS REACHED FOR THEIR GUNS.

BUT BEFORE THEY COULD RAISE THEM SHE FELL BACK APPARENTLY IN GREAT PAIN.

SEEING THEIR PRISONER EVIDENTLY HELPLESS, BOTH GUARDS SOON SUCCUMBED TO THEIR DROWSINESS.

UNDER COVER OF THEIR SNORES, JANE QUIETLY AROSE AND LIMPED OUT OF CAMP.

Коли Джена піднялася з ліжка, сторожі вхопили за кріси.

Та заки вони всЬили їх підняти вгору, вона впала на землю, ніби з великого болю.

Коли вони побачили, що їх вязень безпомічний, вони запали в просоння.

Під звук їхнього голосного хропіння Джена спокійно встала і кульгаючи вийшла з табору.